

แผนงาน	สร้างสมดุลของการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ
กิจกรรม	สร้างและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ทางด้านพืช
โครงการ	ขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับโดยวิธีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ
หน่วยงานรับผิดชอบ	สำนักพัฒนาและปลูกบำรุง องค์การสวนพฤกษศาสตร์

1. หลักการและเหตุผล

องค์การสวนพฤกษศาสตร์เป็นหน่วยงานหลักหน่วยงานหนึ่งในการดำเนินงานอนุรักษ์ทรัพยากรพืชของประเทศไทย สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งบุคลากรและโครงการสร้างพื้นฐานต่างๆ รวมทั้งการพัฒนาพื้นที่เพื่อเพิ่มความสวยงามและสามารถถ่ายทอดความรู้ไปสู่ประชาชนกลุ่มต่างๆที่มาเยี่ยมชมองค์การฯได้ ไม้ดอกไม้ประดับก็เป็นส่วนหนึ่งที่ใช้ด้านพัฒนาพื้นที่ ไม้ดอกไม้ประดับต้องเตรียมให้พร้อมทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชเป็นวิธีการขยายพันธุ์พืชวิธีหนึ่ง แต่มีการปฏิบัติภายใต้สภาพที่ควบคุม เรื่องความสะอาดแบบปลอดเชื้อ อุณหภูมิ และแสง ด้วยการนำชิ้นส่วนของพืชที่ยังมีชีวิต เช่น ลำต้น ยอด ตาข้างก้านช่อดอก ใบ ก้านใบ อับละอองเกสร เป็นต้น มาเพาะเลี้ยงบนอาหารสังเคราะห์ และชิ้นส่วนนั้นสามารถเจริญและพัฒนาเป็นต้นพืชที่สมบูรณ์ มีทั้งส่วนใบ ลำต้น และรากที่สามารถนำออกปลูกในสภาพธรรมชาติได้ที่ผ่านมาได้มีการนำเทคนิคการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชประยุกต์ใช้กับงานในด้านต่างๆ แต่ปัจจุบันมีการพัฒนาและนำมาใช้แก้ปัญหาหรือเพื่อประโยชน์ในภาคเกษตร และภาคอุตสาหกรรมกันมากขึ้น

โดยในปีงบประมาณ 2551 องค์การฯ ได้จัดหาเครื่องมือและวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นต่อการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ สามารถผลิตพันธุ์ไม้ที่มีความสำคัญในด้านต่างๆ ให้ได้เป้าประสงค์ตามต้องการ ซึ่งปีงบประมาณ 2552 มีเป้าหมายที่จะเพิ่มประสิทธิภาพห้องปฏิบัติการให้ดียิ่งขึ้น สามารถรองรับงานในด้านต่างๆได้มากขึ้น

2. วัตถุประสงค์

2.1 ผลิตต้นพันธุ์พืชไม้ดอกไม้ประดับได้ปริมาณไม่น้อยกว่าปีละ 20 ชนิด ชนิดละไม่น้อยกว่า 20,000 ต้น

2.2 ผลิตต้นไม้และกล้าไม้ที่ปลอดโรค โดยเฉพาะโรคที่มีสาเหตุจากเชื้อไวรัส มาโยโดพลาสมา

2.3 ผลิตกล้าไม้ที่มีลักษณะทางพันธุกรรมเหมือนต้นแม่

2.4 ผลิตต้นไม้และกล้าไม้ที่มีขนาดสม่ำเสมอ ผลผลิตที่ได้มีมาตรฐานและเก็บเกี่ยวได้
คราวละมากๆ พร้อมกันหรือในเวลาเดียวกัน

3. เป้าหมายและตัวชี้วัด

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
1. เพาะขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับ ให้ได้ ปริมาณมาก เพื่อใช้ในการตกแต่งพื้นที่	- ปริมาณการเพาะขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับไม่น้อย กว่าปีละ 20,000 ต้น
2. เพาะขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับ ให้ได้ หลากหลายสายพันธุ์	- ปริมาณพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ปีละ 20 ชนิด

4. ความสอดคล้องและความสัมพันธ์กับยุทธศาสตร์และแผน

ทำให้ประเทศไทยเป็นแหล่งความหลากหลายทางพันธุกรรมพืช และเป็น
ศูนย์กลางข้อมูลพืชและการศึกษาพรรณไม้ในสภาพธรรมชาติของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

5. กิจกรรมของโครงการ

5.1 กิจกรรมของโครงการต่อเนื่อง

กิจกรรม	หน่วย นับ	ปีงบประมาณ 2552 แผน	ประมาณการล่วงหน้า		
			ปีงบประมาณ 2553 แผน	ปีงบประมาณ 2554 แผน	ปีงบประมาณ 2555 แผน
1. เพาะขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับ	ต้น	20,000	20,000	20,000	20,000
2. ขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับ ให้ได้ หลากหลายสายพันธุ์	พันธุ์	20	20	20	20
3. เพาะเมล็ดกล้วยไม้ลูกผสม	ต้น	600	500	500	500
4. นำไปปลูกในพื้นที่	ต้น	18,000	15,000	15,000	15,000
5. แจกจ่าย	ต้น	2,000	5,000	5,000	5,000

5.2 กิจกรรมการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2552

กิจกรรม	เป้าหมาย	ปีงบประมาณ 2552											
		ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
1. เพาะขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับ	20,000 ต้น			2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000
2. ขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับให้ได้หลากหลายสายพันธุ์	20 พันธุ์			4		4		4		4		4	
3. เพาะเมล็ดกล้วยไม้ลูกผสม	600 เมล็ด							200	200	200			
4. นำไปปลูกในพื้นที่	18,000 ต้น								5,000	5,000	5,000	5,000	
5. แจกจ่าย	2,000 ต้น									500	500	500	500

6. ระยะเวลาดำเนินโครงการ

โครงการต่อเนื่อง (เริ่มปีงบประมาณ 2552 – 2555)

7. พื้นที่ดำเนินการ

สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์

8. ความพร้อมโครงการและการคำนวณผลตอบแทนของโครงการ

- ดำเนินการได้ทันที
- อยู่ระหว่างการเตรียมความพร้อม (ระบุ) _____
- ยังไม่ได้เตรียมการ

9. แนวทางการดำเนินงาน

คัดเลือกสายพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับ เพาะขยายพันธุ์และเลี้ยงใน
ห้องปฏิบัติการ แล้วนำไปปลูกรวบรวม เพื่อเป็นแหล่งศึกษาพรรณไม้แก่บุคคลทั่วไป

10. การวางระบบการติดตามและผล

11.1 การติดตามประเมินผลให้เป็นไปตามเป้าหมายของโครงการ ด้วยการทำรายงานผลการดำเนินงานเปรียบเทียบกับเป้าหมายของโครงการประจำเดือน ให้แก่หน่วยงานกลาง

11.2 การติดตามประเมินผลให้เป็นไปตามหลักความคุ้มค่า ด้วยการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานเปรียบเทียบกับทรัพยากรที่ใช้ไป

11. ตัวชี้วัดและแนวทางติดตามประเมินผลสำเร็จ

ตัวชี้วัด	แนวทางติดตามประเมินผลสำเร็จ
1. เพาะขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับ 20,000 ต้น 2. ขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับ ให้ได้หลากหลายสายพันธุ์ 20 สายพันธุ์	- รายงานผลการดำเนินการเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ของสำนักพัฒนาและปลูกบำรุง

12. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

13.1 ทำให้สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เป็นสวนพฤกษศาสตร์ระดับมาตรฐานสากลของโลก เป็นสถานที่เชิดชูความงามและคุณค่าของพันธุ์ไม้ไทยให้เป็นที่ประจักษ์แก่ชาวโลก

13.2 ทำให้ประเทศไทยเป็นแหล่งความหลากหลายทางพันธุกรรมพืช และเป็นศูนย์กลางข้อมูลพืชและการศึกษาพรรณไม้ในสภาพธรรมชาติของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

13.3 เป็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่โดดเด่นของภาคเหนือ ที่สามารถรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้อย่างสมบูรณ์